

Микола Алексієвець

СЛОВ'ЯНСЬКІ НАРОДИ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ТА ПІВДЕННО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ: УТВЕРДЖЕННЯ НЕЗАЛЕЖНИХ ДЕРЖАВ У МІЖВОЄННІ РОКИ (1918–1939 РР.)

У статті на основі вітчизняної і зарубіжної літератури проаналізовано сучасні погляди щодо відродження національної незалежності слов'янських народів у міжвоєнні роки.

Ключові слова: слов'яни, Центральна та Південно-Східна Європа, національна незалежність, Перша світова війна, міжвоєнний період.

Упродовж останнього часу в українській історіографії все більше стають актуальними проблеми відновлення й подальшого розвитку вітчизняного слов'янознавства у світлі процесів національно-державного відродження слов'янських країн Центральної та Південно-Східної Європи після Першої світової війни. Становлення українського історичного слов'янознавства на сучасному етапі як історико-славістичного напрямку набуває особливої ваги для національного державотворення.

Перша світова війна є важливим історичним рубежем, який спричинив велику кількість змін у політичному, соціально-економічному та культурному житті Європи. Без сумніву, міжвоєнна доба для слов'янських народів – це час відновлення та становлення національної державності. Чим далі від нас Перша світова війна, тим гостріше постає питання дослідження утворення після неї нової Європи, особливо, розв'язання проблем державотворення.

Міжвоєнна доба 1918–1939 рр. вмістила в собі події світової історії, резонантність яких відчувається і до сьогодні. Перша світова війна визнана наукою тим рубежем, на якому завершилася нова й розпочалася новітня історія світу, історія великих змін, перетворень політичної системи старого світу. Зміни, що відбулися після, а головне ж – в результаті Першої світової війни мали дійсно геополітичний характер і наслідки. Склалися не тільки нові соціально-економічні й політичні реалії в повоєнному світі, а й почали налагоджуватися нові підходи до врегулювання міжнародних відносин, векторність яких була намічена Версальсько-Вашингтонською системою.

Уперше наслідки війни мали не регіональний, а світовий характер. Перша світова війна призвела до зникнення з політичної карти Європи численних монархій, до розпаду найбільших європейських імперій – Російської, Австро-Угорської, Німецької (другий рейх), Оттоманської. На їх уламках утворилися нові, здебільшого національні держави з республіканським правлінням у межах їхніх етнічних і політичних кордонів. На 1/6 Земної кулі розпочалися комуністичні експерименти у більшовицькому виконанні. Суттєвих, а в деяких аспектах кардинальних трансформацій зазнала ідеологія ХХ ст. Упродовж двох міжвоєнних десятиліть як явище світової історії постала і змогла реалізувати себе на практиці ультрарадикальна, людиноненависницька ідеологія фашизму, його різновид нацизм. Відбувалася докорінна переоцінка культурних цінностей, духовні злами цілих поколінь, нищення тоталітарними, реакційними режимами культури і її творців. Злети і падіння, тріумф розуму і життєві трагедії мільйонів – все це увібрали в себе два десятиліття міжвоєнної доби.

Здавалося б, навчене гірким досвідом світової війни 1914–1918 рр., людство зробить все можливе, щоб запобігти повторенню трагедії. На жаль, післявоєнна концепція нового світовлаштування, механізми підтримання миру виявилися недієздатними. Через 20 років людство знову постало на порозі нової світової війни.

Майже 70 літ минає від завершення міжвоєнної доби. Але пізнання її навряд чи можна вважати завершеним. Йдеться зрозуміло, не про пошук нових факторів чи відкриття якихось нерозгаданих таємниць. Усе це вже практично зроблено. Йдеться про вивчення й осмислення історичних фактів і явищ, про нове прочитання Європи 20–30-х років ХХ ст., суспільно-політичних трансформацій, що відбулися в цей час, оскільки зміни в нашій сучасності мають своє глибинне коріння у міжвоєнній добі. Не осягнувши їх, не осмисливши геополітичні зміни, людство залишилось би сліпим і безпомічним перед лицем власного сьогодення. Засвоєння історії світовлаштування після Першої світової війни та його уроків ще раз засвідчує, що наше сьогодення є історично вмотивованим продовженням розвитку міжвоєнної Європи не лише з його прогресивними здобутками, а й зі значними конфліктами та втратами.

У цьому контексті винятково важливого значення крізь призму сучасного національно-державного відродження слов'янських народів Центрально-Східної Європи набула проблема нової державності та її розв'язання після Першої світової війни. На сьогодні історична пам'ять зберегла не один приклад розбудови державності того чи іншого народу. І незважаючи на те, що людство переступило межу ХХІ ст. – це питання залишається чи не найбільш болочим і актуальним. Помітна політизація національної свідомості у сучасних слов'янських народів, нестабільність міжнародної ситуації наполегливо диктують потребу історичного обґрунтування національних вимог щодо державотворення. Марно заперечувати сьогодні стрімке зростання ваги наукового потенціалу, власне історичної традиції й досвіду, у цій життєво важливій справі для народів. У цьому розумінні історична практика держав працює на сьогодення і на майбутнє. Закономірним є те, що увага громадськості до проблем історичного процесу національного державотворення в міжвоєнні роки постійно зростає. Доба 1918–1939 рр. є одним із найважливіших кроків на шляху національного самовизначення і самоствердження багатьох народів, це час розбудови й становлення слов'янськими країнами своєї національної державності у складних умовах міжвоєнної Європи. Наукове осмислення історичної практики й досвіду державного будівництва у нововідроджених слов'янських країнах є повчальним і корисним для всіх відновлених держав Центрально-Східної Європи у другій половині 80-х – на початку 90-х рр. минулого століття.

Актуальність зазначеної проблематики зумовлена й тим, що її ще й досі подають спрощено, без належного аналізу історичних передумов й конкретних обставин відродження і становлення національної державності слов'янських народів в 1918–1939 рр. Існуючі праці мають відбиток догматичного дотримання принципів марксистсько-ленінської ідеології, що призводила до деформування викладення багатьох важливих питань історії слов'янських країн міжвоєнного періоду. В радянській історіографії її перекручували і спотворювали, перебільшували роль Жовтневого перевороту 1917 р. у відродженні національної державності слов'янських народів. Між іншим, і в радянську добу, і нині при розгляді ключових подій новітньої історії зарубіжних слов'янських країн велись і все ще ведуться суперечки про роль і значення двох визначальних факторів національно-державного відродження країн Центрально-Східної Європи після Першої світової війни: внутрішнього і зовнішнього.

Сучасний стан української історіографії свідчить, що незважаючи на деякі праці загального характеру та видання, в яких висвітлюються окремі аспекти значення відновлення державності в країнах слов'янського світу в міжвоєнний час, окреслені вище проблеми не знайшли ще й досі спеціального висвітлення [1]. У зарубіжній сучасній історіографії цим питанням приділяється значно більше уваги [2]. Окремим проблемам відродження і розвитку Польської держави присвячено праці автора даної статті. Проте аналіз літератури засвідчує, що поставлена нами проблема не знайшла спеціального висвітлення у вітчизняній історіографії. Нема праць, у яких би були розкриті загальні закономірності й національні особливості становлення слов'янських країн Центрально-Східної Європи в 1918–1939 рр. Тим більше, що до цього часу багато аспектів цієї проблеми носить дискусійний характер,

відчувається відгомін тоталітарного минулого, а вони залишаються невивченими. Велика кількість, різноманітність, змістовність удоступненого матеріалу, а також свобода творчого пошуку дозволяє вдатися до поглибленого розгляду цієї проблематики. Певною мірою надолужити цю прогалину української історіографії є метою даної статті, в якій автор на основі як вітчизняної, так і зарубіжної історіографії з'ясовує питання нової державності та її розв'язання для слов'янських народів у період між Першою і Другою світовими війнами. Актуальність поставлених проблем не викликає сумніву так само, як і необхідність їх подальшого вивчення, бо в історії європейських слов'янських народів доба 1918–1939 рр. стала виявом епохальних процесів національно-державного відродження, виникнення незалежних країн, формування нових вітчизняних утворень. У війні й національно-визвольній боротьбі поневолені народи звільнилися до самостійного державного життя. Виникненням нових держав завершився тривалий національно-визвольний рух народів, який сам по собі був проявом закономірності їх національного самовизначення і самоствердження. Саме ці питання розглядаються у пропонованій статті.

З утворенням та проголошенням незалежних слов'янських країн постали питання національно-державного будівництва, пошуку форм суспільно-політичного устрою. Розвиток ідеї державності для народів Центральної та Південно-Східної Європи має свою досить тривалу історію. Від часів національного відродження вона в тій чи іншій мірі присутня у всіх планах і проектах політичних сил, починаючи від кризи 40-х років XIX ст. до кінця Першої світової війни. Спектр цих проектів був досить широкий: плани відновлення незалежності Сербії, Польщі; проект економічного об'єднання народів Центральної Європи до т. зв. "Європейської федерації"; ідея утворення "Сполучених Штатів Європи", створення пангерманського державного об'єднання "Середня Європа", реалізація теорії австрославизму та триалізму; об'єднання східноєвропейських народів у "Східну Швейцарію"; плани створення руху від надання народам культурно-національної автономії до вимог права націй на самовизначення [3, с. 103].

Усі ці та інші проекти були реакцією різних політичних сил на розгортання національно-визвольного руху і суспільно-політичного життя. Кожний з запропонованих варіантів врешті-решт виходив на проблему визначення форми майбутнього державного устрою і в першу чергу національної чи федеративної. Але кінцевою метою національно-визвольного руху було досягнення самостійності та державної незалежності, як не тільки бажаної, але й найбільш оптимальної форми для його подальшого розвитку, виявлення всього того, що в цьому народі закладено й може бути розвинуто в змаганні з іншими рівноправними та самостійними націями. Відродження і становлення слов'янських суспільств у міжвоєнну добу відбувалися внаслідок комбінованої дії багатьох об'єктивних факторів як внутрішнього, так і міжнародного характеру, тобто, насамперед, завдяки збігові національних інтересів і зовнішньополітичної ситуації повоєнної Європи. Важливу роль відіграли географічне становище, соціально-економічний та культурно-освітній рівень людності, їх етнонаціональна свідомість й політичний досвід, історико-правова традиція нововідроджених слов'янських держав. На формування повсталих національних країн слов'янських народів справляли вплив такі внутрішні чинники, як: боротьба за збереження мови, національно-культурні традиції, діяльність різних об'єднань, становлення національної інтелігенції; виникнення та розвиток національних рухів і політичних партій, відмінності у баченні шляхів розвитку своїх країн, труднощі господарського плану, зумовлені диспропорціями соціально-економічного розвитку у попередній період і Першою світовою війною та ін. Вказані чинники внутрішнього характеру не вичерпували усієї історичної ситуації в післявоєнну добу, але істотно позначилися на формуванні національної державності слов'янських народів у міжвоєнний період.

В українській історіографії ще й досі точиться жвава дискусія між історичними й громадськими діячами щодо переважної питомої ваги закордонного чи, навпаки, національно-визвольних рухів слов'янських народів у суверенізації та унезалеженні держав у 1918 р. За соціалістичної доби наголос однозначно робили на впливі соціальних чинників і

Жовтневого перевороту 1917 р., а виникнення нових незалежних держав пояснювали діями пролетаріату і широких народних мас. Не впадаючи в крайнощі, варто визнати вагомість страйків і маніфестацій і неабияку роль зовнішньополітичних факторів. Серйозні історики не ігнорували ці фактори, але і не абсолютизували їх. Поразка Центральних держав у Першій світовій війні, крах Німецької, Австро-Угорської та Російської імперій, здавалося, непохитних твердинь європейських монархів, могутнє піднесення революційної боротьби народів Росії, Німеччини та Австро-Угорщини створили сприятливі зовнішньополітичні умови для реалізації прав пригнічених націй на відновлення незалежності й свободи. Саме завдяки багатьох об'єктивних і суб'єктивних чинників, але насамперед збігові національних інтересів і міжнародної ситуації в результаті поразки Четверного союзу в Першій світовій війні й піднесенню національно-визвольних рухів слов'янських народів на тлі загально революційної обстановки в Європі, поневолені народи здобули втрачену незалежність і самостійність. Визначальне значення, на наш погляд, мала позиція самих слов'янських народів, які були пригнічені іноземними імперіями, але продовжували боротися за національне визволення. Однак здійснення прагнення до волі і незалежного життя могло наступити тоді, коли були переможені загарбники. Падіння російського царату, як і поразка Центральних держав створили лише поневоленим народам сприятливі умови для здобуття національних держав. Але все це не означало, що ситуація автоматично зумовлювала появу нових незалежних держав. Варто мати на увазі, що вмираючі імперії були сильні своїми традиціями, а Німеччина ще й своєю військовою силою. Тому, навіть у момент розпаду європейських імперій слов'янські народи не змогли б розраховувати на незалежність та державність, якщо б їх не досягли та утримали власними військовими, політичними та дипломатичними зусиллями. Безумовно, відродження незалежності і суверенності слов'янських держав та їх дальше становлення й розвиток стали закономірним виявом багатовікової національно-визвольної боротьби пригнічених народів, їх нестримного прагнення до волі, жагучого бажання розпоряджатися власною долею.

Виникнення після Першої світової війни нових слов'янських держав стало саме завершенням довготривалого процесу їх національно-визвольних рухів і змагань. Перша світова війна лише прискорила та загострила процес становлення національної державності слов'янських народів Центрально-Східної Європи, який сам по собі був проявом закономірності розвитку історичних подій, історичної зумовленості їх відродження.

Національно-визвольний рух у Центрально-Східній Європі вже в другій половині XIX ст. перетворився на важливий фактор міжнародного життя й досягнув певних результатів: на карті європейського континенту з'явилися незалежні Чорногорія, Сербія, Болгарія. Однак до політичної катастрофи Першої світової війни переважна більшість народів цього регіону, що знаходились у складі трьох імперій: Росії, Австро-Угорщини, Німеччини і за тих умов об'єктивно не могли розраховувати на здобуття державної незалежності.

Перша світова війна 1914–1918 рр. до крайніх меж загострила національне питання на міжнародній арені. Саме на час світової війни припав апогей національно-визвольної боротьби слов'янських народів. Радикалізація національно-визвольних сил народів Центрально-Східної Європи під впливом Лютневої революції та Жовтневого перевороту в 1917 р. у Росії призвела до істотної еволюції програм національних політичних сил і гасел, аж до відновлення національно-державної незалежності.

Наприклад, зразу ж після падіння російського царизму польські національні демократи висунули програму незалежності всієї об'єднаної Польщі. Частина політичних сил в Австро-Угорщині відмовилися від підтримки існуючої системи дуалізму, а лідери політичної еміграції, що входили до Югослов'янського комітету в своїй т. з. "Травневій декларації" від 30 травня 1917 р. висунули на порядок денний завдання об'єднання словенців, хорватів в єдину державну структуру, але ще під скіпетром Габсбургів. Заклики про необхідність розширення прав для національних регіонів Габсбурзької монархії почали вимагати в рейхсраті парламентські групи чеських, закарпатських та галицьких українських партій. В

ухваленій урядом Сербії та Югослов'янським комітетом 20 липня 1917 р. т. з. Корфській декларації йшла мова про прагнення створити після закінчення війни єдину державу сербів, хорватів та словенців на чолі з династією Карагеоргієвичів, до складу якої увійшли також окрім Сербії та Чорногорії всі південнослов'янські землі, що належали Габсбурзькій монархії [3, с. 105]. Так, у нових політичних умовах на завершальному етапі Першої світової війни могли зреалізуватися багатолітні прагнення слов'янських народів до відродження самостійного життя. Водночас, слід зазначити, що із наближенням поразки Четверного союзу у Першій світовій війні поряд із зростанням національно-визвольного руху розгорнувся революційний рух. До нього була залучена значна частина різноманітних верст населення, яка вимагала розширення політичної та економічної демократії, тим більше, що в умовах війни відбувалось введення різного роду регламентацій та обмежень. Для народів нагальним постало питання про національне звільнення та створення власної державності.

Так, не погоджуючись із позицією Центральних держав на переговорах у Бресті, 6 січня 1918 р. частина депутатів чеського сейму та чеські депутати австрійського рейхсрату прийняли т. з. Трикральську декларацію, в якій не тільки засуджувалася позиція австрійського уряду, але й вимагалось утворити суверенну Чеську державу. На нараді представників Словацької національної партії та інших політичних угруповань 24 травня 1918 р. була висловлена думка про право нації на самовизначення. З березня 1918 р. у Загребі на зборах представників політичних сил Хорватії, Словенії, Боснії та Герцеговини, Далмації, Істрії було заявлено про необхідність утворення незалежної держави словенців, хорватів та сербів. На початку жовтня 1918 р. Регентська рада оголосила про підготовку до виборів у сейм і вимагала створення незалежної Польської держави, яка охоплювала б усі польські землі з виходом до моря.

Політичні сили слов'янських країн уже до осені 1918 р. були готові у випадку поразки блоку Центральних держав взяти у свої руки владу та проголосити незалежність. Для цього були підготовлені відповідні організаційні структури: Чеський національний комітет, Народна рада Словенії, Народна рада Боснії та Герцеговини, Народне віче словен, хорватів, сербів. Державний характер мали уже Тимчасова державна рада, Регентська рада, Польський національний комітет та ін. Поза межами ще окупованих польських земель постала незалежна від загарбників національна збройна сила у формі військових польських формувань у Франції та в Росії – один з істотних елементів майбутньої Польської держави. На міжнародній арені польський народ домогся визнання мати власну державу, право на що підтвердили як Центральні держави, так і країни Антанти й США. Значною мірою цьому сприяла активізація ще навесні 1917 р. польських емігрантів у країнах Західної Європи і Північної Америки. У Швейцарії, Англії, Франції та США пропагували ідею Польської держави Г. Сенкевич, Е. Пільтц, Ш. Аскеназі, Г. Нарутович, І. Падеревський, Р. Дмовський та ін. Активна діяльність польських патріотичних сил у країні і в еміграції у роки Першої світової війни в різних формах і на різному рівні зробила можливим успішне використання восени 1918 р. сприятливої міжнародної ситуації для здійснення основної національної мети – відновлення і будівництва основ власної суверенної польської державності. Готувались до взяття влади у свої руки чеські, словацькі, хорватські, сербські національно-патріотичні сили. Вони, маючи міцну історичну традицію, набули певного позитивного досвіду державної розбудови ще до листопада 1918 р, в складних воєнних умовах, незважаючи на які у політичному і культурному житті існували можливості для дії різноманітних партій, товариств та установ. Отже, в роки Першої світової війни слов'янські народи брали активну участь у соціально-політичному житті, демонстрували стійкість і опір іноземному поневоленню, зберігши національно-патріотичні традиції, маючи організації, які діяли в різних верствах суспільства і за кордоном. Усе це в умовах військової поразки монархій, які їх поневолювали, зробило можливим відбудову незалежних слов'янських держав восени 1918 р.

11 листопада 1918 р. в Німеччині була повалена монархія, а представники німецького уряду підписали перемир'я з державами Антанти, що означало завершення Першої світової

війни. Центральні держави зазнали поразки. Для Польщі цей день, що співпав з останнім днем війни, став першим днем знову здобутої національної незалежності. Цю дату – 11 листопада 1918 р. відзначали в міжвоєнній Польщі як день відновлення Польської держави. У 1989 р. свято знову поновили у його правах.

Утворення Чехословацької Республіки прискорилося у зв'язку із закінченням Першої світової війни. 27 жовтня 1918 р. Австро-Угорщина звернулася з нотою до уряду США про негайне укладення перемир'я і сепаратного миру, це чехи сприйняли як капітуляцію імперії. 28 жовтня Празький Національний комітет проголосив утворення Чехословацької держави. 30 жовтня в Мартинській декларації Словацька національна рада заявила, що “словацька нація і в мовному, і в культурно-історичному відношеннях є частиною чесько-словацької нації...” [4, с. 20] і висунула вимогу “права на самовизначення на основі повної незалежності” [4, с. 20]. Національний комітет був розширений і перетворений у Тимчасові національні збори Чехословаччини, які 14 листопада урочисто проголосили ліквідацію влади Габсбургів і утворення Чехословацької Республіки, її першим президентом був обраний Т. Масарик, а головою уряду став К. Крамарж, міністром закордонних справ – Е. Бенеш.

Події на завершальному етапі Першої світової війни справили суттєвий вплив на розв'язання майбутнього державно-правового стану південнослов'янських народів. 29 жовтня 1918 р. Народне віче проголосило створення Держави словенців, хорватів і сербів з повним відокремленням від імперії Габсбургів та приступило до формування уряду й місцевих органів влади. Проте ця держава проіснувала по 1 грудня 1918 р. 24 листопада 1918 р. народне віче в Загребі прийняло рішення про об'єднання Держави словенців, хорватів і сербів з Королівством Сербія. 26 листопада Чорногорська народна скупщина у м. Подгориці проголосила повалення династії Негошей, конфіскувала королівське майно і ухвалила про об'єднання з Сербією. Рішення про об'єднання з Сербією народна скупщина Воеводини прийняла 25 листопада 1918 р.

1 грудня 1918 р. в Белграді в присутності делегатів центрального Загребського віча, чорногоренської і воеводинської Скупщини від імені сербського короля була опублікована декларація, в якій проголошувалось створення об'єданого Королівства сербів, хорватів і словенців (СХС).

Утворення та проголошення наприкінці жовтня та в листопаді 1918 р. нових країн у Центральній та Південно-Східній Європі стало завершенням довготривалого процесу національно-визвольного руху слов'янських народів, як закономірної події в їх національній історії. Новопосталі держави відродили і продовжили багатовікові традиції слов'янських народів, стали одним із найважливіших кроків на шляху становлення національної державності. Як зарубіжні, так і українські дослідники звертають увагу на необхідність уточнення хронологічних рамок процесу становлення нововідроджених слов'янських держав, співвідношення наступності, перемін та еволюції парламентської системи. Доцільно замислитися над кількома важливими теоретичними проблемами щодо відроджених країн. Зрозуміло потребує перегляду базове положення радянської історіографії про Польську державу доби 1918–1939 рр. “як державу фашистського характеру” [6, с. 11]. Упередженість такої оцінки очевидне. Тож необхідний аналіз новопосталої Польщі, особливо етапу її проголошення восени 1918 р. й утвердження національної державності в нових історичних умовах.

Процес становлення самостійних слов'янських держав завершився в 1920–1921 рр. після міжнародно-правового врегулювання кордонів і прийняття конституцій. На практиці було реалізоване право пригнічених націй на державну незалежність. Нововідроджені слов'янські країни були багатонаціональними. З утворенням незалежних держав створювались сприятливі умови для розвитку національної культури, різних форм суспільного і політичного життя.

Список використаних джерел

1. *Зашикільняк Л. О., Крикун М. Г.* Історія Польщі: Від найдавніших часів до наших днів. – Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2002. – 752 с.; Алексієвець Л. М. Польща: шляхом

відродження державної незалежності. 1918–1939. – Тернопіль: Економічна думка, 2002. – 272 с.; Коротка історія Чехії і Словаччини / За ред. проф. П. С. Федорчака. – Івано-Франківськ: Вид-во “Плай”, 1999. – 170 с.

2. *Див.*: Ротшильд Д. Східно-Центральна Європа між двома світовими війнами / Пер. з англ. В. П. Канаша. – К.: Мегатайп, 2001. – 496 с.

3. *Яровий В.* Проблема нової державності та її розв’язання для народів Центральної та Південно-Східної Європи в період Першої світової війни // Перша світова війна та історичні долі народів Центральної та Східної Європи: Матеріали міжнародної наукової конференції, присвяченої 80-річчю Буковинського народного віча. (Чернівці, 22-24 вересня 1998 р.). – Чернівці: Рута, 2000. – С. 103–109.

4. *Хрестоматія* по истории южных и западных славян: В 3-х т. – Новейшая история / Отв. ред. проф. Д. Б. Мельцер, Г. И. Чернявский. – Минск, 1991. – Т. 3. – 727 с.

5. *Зув Ф.* Польша в 1918–1952 годах. – М., 1952. – 51 с.; Миско М. В. Октябрьская революция и восстановление независимости Польши. – М., 1957. – 143 с.; Красный Ю. Польский фашизм. – М.: Красный пролетарий, 1924. – 52 с.

6. *Алексієвець Л. М.* Польша: утвердження незалежної держави 1918–1926. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2006. – 448 с.

Mykola Alexiyevets

SLAVIC PEOPLE OF THE CENTRAL AND SOUTH-EAST EUROPE: THE INDEPENDENT STATES CONSOLIDATION BETWEEN WWI AND WWII (1918–1939)

On the basis of the native and foreign bibliography, the paper present the analysis of the contemporary views on the revival of national independence in the Slavonic countries between WWI and WWII.

Key words: Slavs, Central and South-East Europe, national independence, World War I, period between the Wars.